

Nr 189.

Av herr **Persson** i Landafors **m. fl.**, med förslag till ändrade bestämmelser om allmänna valbarhets- och behörighetsvillkor för vissa kommunala uppdrag.

Alla skäl tala för en ändring av valbarhets- och behörighetsvillkoren beträffande kommunala förtroendeuppdrag.

För valbarhet erfordras att de senaste tre årens utskylder till kommunen skola vara erlagda, d. v. s. påförda och till betalning förfallna utskylder. Behörighet att inneha ifrågavarande kommunala mandat förutsätter, att de löpande årens förfallna utskylder till kommunen betalas punktligt varje år. Dessa bestämmelser gälla dock endast vissa kommunala uppdrag. För s. k. självförvaltande organ, såsom fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd, nykterhetsnämnd, brandstyrelse m. fl. gälla däremot icke nyssnämnda bestämmelser.

Varför skola i de kommunala författningarna sådana bestämmelser och direktiv finnas införda, vilka äro ägnade att skapa svårigheter, verka orättvisa och ofullständiga samt ohållbara. För närvarande kan man utan överdrift påstå, att dessa lagbestämmelser efterlevas ganska godtyckligt. Det finns egentligen ingen som är skyldig övervaka bestämmelsernas efterlevnad. De lämna dock möjlighet för vem som helst av kommunens innevånare, att av politiska skäl eller andra personliga bevekelsegrunder undersöka, huruvida man på lagliga grunder kan tvinga en misshaglig ledamot att frånträda sitt mandat. Tillämpningen av bestämmelserna blir sålunda villkorlig och får karaktär av godtycklighet.

Att diskvalificera en oförvitlig person från att mottaga eller inneha ett kommunalt mandat därför att denne på grund av arbetslöshet, sjukdom, militärtjänst eller andra orsaker för tillfället råkat i ekonomiska svårigheter eller därför att en människa är för fattig för att i s. k. laga tid betala sina kommunalutskylder, det är orättvist och kränkande för rättsmedvetandet.

I Hofors diskvalificerades tvenne kommunalfullmäktigeledamöter efter 1942 års kommunalval, då de vid årsskiftet skulle tillträda sina mandat. Mannen var inkallad i militär beredskapstjänst och resterade för cirka kr. 80:— å årets kommunalskatt och hustrun hade en skatterest å något över kr. 2:—, som hon icke visste om.

Båda makarna avfördes och ny sammanräkning i länsstyrelsen verkställdes.

1941 års utskyldsstrecksakkunniga ha i sin utredning (SOU 1944: 4) anfört, att exempelvis i Västernorrlands län hade under de 3 åren 1939, 1940

och 1941 länsstyrelsen företagit icke mindre än 118 röstsammanräkningar för utseende av efterträdare till avgångna kommunala förtroendemän (kommunal- och kyrkofullmäktige), som diskvalificerats på grund av utskylds-strecket.

Dessa sakkunniga föreslå i sin utredning rörande valbarhets- och behörig-hetsvillkoren en jämkning sålunda:

för valbarhet erfordras att påförd allmän kommunalskatt i mantalsskriv-ningskommunen, vilken förfallit till betalning under det sistförflutna kalen-deråret, skall vara betald,

för behörighet att inneha kommunalt mandat skola av kommunen påförda utskylder till kommunen vara betalda under det år, de förfalla till betalning. Skulle skattebetalning utebli äger den, som på grund av förhållanden, över vilka han icke kunnat råda (arbetslöshet, sjukdom, militärtjänst, o. s. v.), att hos kommunens beslutande myndighet begära dispens. Bifall till sådan be-gäran skall beslutas med kvalificerad majoritet och före den 1 december underställas länsstyrelsens prövning. Beslutet blir icke gällande med mindre länsstyrelsen före årets utgång fastställt detsamma.

En sådan procedur för att få inneha det kommunala mandatet skulle i hög grad bli pinsam och osmaklig. Vem skulle vilja underkasta sig denna inkvisi-toriska form för att möjligen få utföra ett kommunalt, oegennyttigt och sam-hällsgagneligt arbete? Här är det fråga om fattiga och redbara medborgare, som i ekonomiskt avseende icke förmå att betala sin skatt i rätt tid. Följden blir också säkerligen den, att vederbörande helt enkelt lämnar sina mandat.

Den 6 juni 1941 beslutade riksdagens båda kamrar, att hos Kungl. Maj:t begära utredning i ovan berörda frågor. Utredningen är verkställd och be-tänkandet dagtecknat den 30 december 1943. Det är nu hög tid att riksdagen tager ställning till saken för att ändrade bestämmelser måtte kunna utfärdas och ligga till grund för kommunalvalen år 1946.

Vi ansluta oss till den reservation, som herr Nilsson anfört till 1941 års skattestrecksakkunnigas betänkande, dock med den ändringen att åldern för valbarhet sänkes från nuvarande 25 år till 23 år.

Vidare måste det anses rimligt, att fattigvårdsstrecket nu äntligen avlägs-nas. I särskild motion föreslås därför att vallagen måtte få den ändringen, att fattigvårdsstrecket helt utgår.

Med hänvisning till vad sålunda är anfört, hemställa undertecknade,

att riksdagen för sin del måtte besluta att med upphävande av nu gällande lag på området antaga nedanstående förslag till Lag med bestämmelser om allmänna valbarhets- och behörig-hetsvillkor för vissa kommunala uppdrag:

§ 1.

I denna lag meddelade bestämmelser hava avseende å följande kommunala uppdrag:

ordförande och vice ordförande i kommunal-, municipal-, kyrko- och fattigvårdsstämma;

kommunal-, municipal-, stads-, kyrko- och fattigvårdsfullmäktig, församlingsdelegerad i Stockholm och landstingsman samt suppleant för församlingsdelegerad eller landstingsman;

ledamot och suppleant i direktionen för kommunalförbund och för sammanslutning av olika skoldistrikt för vårdande av angelägenhet, som avses i folkskolestadgan; samt

ledamot och suppleant av kommunalnämnd, drätselkammare, kyrkoråd, skolråd, landstings förvaltningsutskott ävensom av annan för handhavande av kommunal förvaltnings- eller verkställighetsuppgift tillsatt styrelse eller nämnd.

§ 2.

Till kommunalt uppdrag må ej utses annan än den, som:

a) är röstberättigad i de gemensamma angelägenheterna för den kommun uppdraget avser eller, beträffande uppdrag hos kommunalförbund, för någon av de till förbundet hörande kommunerna;

b) är boende inom kommunens eller förbundets område;

c) uppnått tjugutre års ålder; samt

d) uppfyller de i lag eller författning för valbarhet till visst uppdrag särskilt stadgade villkor.

Dock må den ej utses, som

a) är omyndig;

b) är i konkurstillstånd.

Till ordförande i kyrkostämma samt till kyrkofullmäktig må kunna utses vederbörande kyrkoråds ordförande, ändå att han icke är röstberättigad å stämman eller vid valet av fullmäktige.

§ 3.

Kommer den, som utsetts till kommunalt uppdrag, därefter i den ställning att han (hon) ej längre är valbar därtill, skall han (hon) frånträda uppdraget.

§ 4.

De i 2—3 §§ meddelade bestämmelserna skola, i vad de hava avseende å uppdrag hos kommunalförbund, äga motsvarande

tillämpning beträffande uppdrag hos sådan sammanslutning av skoldistrikt, varom sägs i 1 §.

Denna lag träder i kraft den

I vad denna lag innebär ändring av gällande bestämmelser om villkor för att utses till innehavare av uppdrag, äger den tillämpning i avseende å val för tid, som helt och hållet infaller efter den, men föranleder ej rubbning i beståndet av sådana val, som eljest företagits före samma dag.

Genom denna lag upphäves vad som finnes i lag eller särskild författning eller i instruktion för nämnd stridande mot bestämmelserna i denna lag.

Stockholm i januari 1945.

O. F. Persson.

Axel Nordström.

Helmer Holmberg.

Set Persson.
